

Zoeken naar balans voor

dierwaardige veehouderij

De veehouderijsector kroop door het oog van de naald toen de Tweede Kamer vorige maand een wetswijzigingsvoorstel over dierwaardige veehouderij alsnog wegstemde. Maar ook na de stemming roepen politieke denkrichtingen over verplicht weiden en het houden van het kalf bij de koe vragen op.

TEKST JAAP VAN DER KNAAP

‘Het is goed om soms even tevreden te zijn en terug te kijken op wat je hebt bereikt. Ook kleine succesjes moet je vieren.’ De opmerking van Gerrit van Schaick, bestuurslid bij de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV), gaat over de opluchting die bij een groot aantal agrarische belangenbehartigers heerst toen half maart de Tweede Kamer ermee instemde het amendement-Vestering in de Wet dieren te vervangen. ‘Dit amendement, een wetswijzigingsvoorstel, had het houden van vee knap lastig, zo niet onmogelijk kunnen maken’, legt Van Schaick uit. ‘Dat het amendement is weggestemd, betekent niet dat we nu weer gewoon verder kunnen gaan. Er is hoogstens tijd gewonnen om samen met maatschappelijke organisaties afspraken te maken over een meer dierwaardige veehouderij in de toekomst. Die gezamenlijke afstemming blijft een uitdaging.’

Natuurlijk gedrag belemmeren

Van Schaick is melkveehouder in Loenen aan de Vecht en namens Duurzame Zuivelketen afgevaardigde in het Convenant dierwaardige veehouderij. De eerste aanzet voor dit convenant, een afspraak tussen de overheid en één of meerdere partijen, is gegeven nadat in 2020 de Tweede Kamer het amendement van Leonie Vestering, lid van de Partij voor de Dieren, had aangenomen.

‘Er was vooraf ingeschat dat er geen Kamermeerderheid zou zijn voor het amendement-Vestering. Maar toen de Tweede Kamer en later de Eerste Kamer eenvoudig het amendement aannamen en het niet meer dan een hamerstuk bleek, gingen bij ons alle alarmbellen af’, legt Jeanette van de Ven uit. Als portefeuillehouder Gezonde dieren bij LTO was ze vanaf het begin betrokken bij de aanpassingen van de Wet dieren. Die aanpassingen zijn normaal gesproken een doorvertaling van de Europese wetgeving, maar dit keer kwamen er extra voorstellen bij. Die voorstellen konden verstrekkende gevolgen hebben. ‘In het amendement-Vestering stond dat dieren niet meer belemmerd mochten worden in hun natuurlijke gedrag. Dieren mochten niet meer aangepast worden aan stallen en moesten dierwaardig worden gehouden. Maar wat is dierwaardig? Dat was niet beschreven. Dat zou de weg vrijmaken voor dierenorganisaties om via de rechter af te dwingen wat dierwaardig zou zijn.’

Van de Ven is daar duidelijk over: ‘Het zwaard van Damocles hing boven de veehouderijsector. Het zou zo maar het einde geweest kunnen zijn van het houden van dieren in stallen, van het onthoornen van kalveren, zelfs van het insemineren van koeien. Het ging echt heel ver: hoe dierwaardig is paardrijden eigenlijk?’

Voormalig landbouwminister Carola Schouten voorzag

Visie op dierwaardige veehouderij van demissionair landbouwminister Piet Adema

Bron: Contourendocument 27 februari 2024

De voorstellen voor een dierwaardige veehouderij voor de korte termijn

- Minimaal één ligplaats per dier.
- Verbod op uitbreiding en nieuwbouw van een grupstal.
- Verbod op individuele huisvesting vanaf 7 dagen.
- De afvoerleeftijd van kalveren moet minimaal 28 dagen zijn.
- De melkgift is minimaal zes weken via een speen.
- Bij nieuwbouw: minimaal één vreetplaats per koe en minimaal 11 m² per koe.

De voorstellen voor een dierwaardige veehouderij voor de lange termijn

- Een verbod op onthoornen.
- Zoveel mogelijk weidegang bij voldoende huiskavel, mogelijk verplichting.
- Kalveren blijven langer op het melkveebedrijf en bij de moeder (kalf bij koe).
- Koeien worden in stabiele groepen gehouden.

in haar demissionaire periode de praktische en juridische problemen en ontraadde het amendement. Tijdens de coalitieonderhandelingen die toen werden gevoerd, werd besloten tot het opstellen van het Convenant dierwaardige veehouderij. Daarbij werd de opdracht dat de veehouderijsector samen met een aantal maatschappelijke organisaties afspraken moest maken over een dierwaardige toekomst van de veehouderijsector.

Dat dat niet eenvoudig zou zijn, stond vooraf wel vast. Alleen het vertalen van de Europese wetgeving naar de Nederlandse situatie zou onvoldoende zijn. 'Daarmee zouden we de Tweede Kamer niet overtuigen. Ook de ngo's, zoals de Dierenbescherming, die aan tafel zaten, namen daar geen genoegen mee', duidt Van de Ven.

Verbod op onthoornen

Elbert Roest is sinds vorige zomer voorzitter van het Convenant dierwaardige veehouderij. De convenantpartners hebben volgens hem een belangrijke taak. 'Ze moeten ervoor zorgen dat ze samen tot afspraken komen. Daarvoor hebben ze nog een jaar de tijd, als de Eerste Kamer de nieuwe amendementen goedkeurt vóór 1 juli dit jaar. Dat houdt de druk op het hele proces. Als de convenantpartners samen geen afspraken maken, dan doet de overheid het. Wat is het gezamenlijke toekomstbeeld van een dierwaardige veehouderij, waar gaat het naartoe?'

Demissionair landbouwminister Piet Adema heeft al een voorschot genomen op dat toekomstbeeld. Hij diende eind februari een zogenoemde contourenbrief in met zijn doorkijk naar een dierwaardige veehouderij in 2040. Daarin staan opvallende onderwerpen voor de rundveehouderij. Hij schrijft voor de korte termijn over maatregelen als een verbod op individuele huisvesting voor kalveren vanaf één week oud en een minimale afvoerleeftijd

van 28 dagen oud. In zijn langetermijnvisie schrijft Adema over het houden van kalveren bij de koe op een melkveebedrijf alsook mogelijk verplichte weidegang en een verbod op onthoornen.

'Die contourenbrief geeft een denkrichting aan', verduidelijkt Van Schaick. 'Zo is het idee van een individueel huisvestingsverbod vanaf zeven dagen afkomstig van het Europese adviesorgaan voor voedselveiligheid, de EFSA. Een aantal van Adema's denkrichtingen komen uit internationale onderzoeken.'

Om vervolgens met klem te vervolgen: 'Dit zijn in elk geval geen ideeën die afkomstig zijn uit het convenant. Onze plannen zijn besproken achter gesloten deuren. Onze inzet is dat Nederland best koploper wil zijn in dierwelzijn, maar dat we ons daarmee internationaal niet uit de markt moeten prijzen. Met andere woorden: die extra dierwelzijnseisen moeten we kunnen terugverdienen in de markt.'

Van Schaick noemt als voorbeeld het verplichten van weidegang. 'Zodra verplichte weidegang in de wet wordt vastgelegd, zullen de retailers achterover gaan leunen en er niet meer voor willen betalen. Zo moet het dus niet.'

Extra welzijn kost 20.000 euro per bedrijf

Dat het verdienmodel van de veehouderijsector onder druk komt te staan door nieuwe welzijnsplannen, werd duidelijk door een eerste, grove berekening van de Wageningen Universiteit (WUR). In opdracht van de convenantpartners werd een zogenoemde quickscan gemaakt. In deze berekening werden de plannen van de minister, zoals meer leefoppervlakte per koe en het houden van het kalf bij de koe, onder de loep genomen. Als de vergunningen het zouden toelaten en er extra gebouwd kan worden om het staloppervlak te vergroten, zou het gaan om een

Als het aan de overheid ligt, wordt het houden van dieren in een grupstal op lange termijn verboden

Guy Vandepoel: ‘Keizersnede bij witblauw is geen issue voor de overheid in België’

‘Er is een vervreemding gaande tussen maatschappij en kennis over voedselproductie’, constateert Guy Vandepoel, lid van het hoofdbestuur van Boerenbond. Vandepoel gaf onlangs in een hoorzitting namens de landbouworganisaties een reactie op het wetsvoorstel voor een Vlaamse Codex Dierwelzijn, waarin verstrengingen voor boerderij- en gezelschapsdieren zijn voorzien. ‘We moeten oppassen dat de discussie over dierwelzijn niet uit balans raakt. Er spraken tijdens de hoorzitting ook partijen die in de wet willen vastleggen dat dieren dezelfde

rechten horen te hebben als mensen. Dat zou veehouderij op de huidige manier onmogelijk maken.’

Maar de Vlaamse veehouderij is zeker niet doof voor de veranderende samenleving, stelt Vandepoel. ‘Op dierwelzijn worden bedrijven gecontroleerd, bij melkvee is dat gedocumenteerd via IKM Zuivel. Daarnaast wordt er gewerkt aan een dierwelzijnskeurmerk, een label voor bedrijven die voorop lopen. Het label is vergelijkbaar met het Beter Leven-keurmerk in Nederland. Voor de meerkosten moet de consument dan

betalen, maar we denken dat daarvoor een beperkte markt is.’

Er is volgens Vandepoel overigens geen discussie over de inzet van keizersnede bij het ras Belgisch witblauw. ‘We kunnen aantonen dat het sterftepercentage lager is bij keizersnede dan bij natuurlijke geboorte. Er zijn plannen ingediend om via het meten van de bekkenbreedte te fokken op natuurlijke geboorte. De sector wil daar zelf mee aan de slag, maar de overheid heeft nooit haar steun toegezegd voor deze aanpak. Het is gewoon geen issue.’

investering van 546 miljoen euro voor de melkveehouderijsector, stelden de WUR-onderzoekers. Mocht dat niet lukken en zou krimp van de veestapel moeten zorgen voor meer leefoppervlak per koe binnen de stal, dan daalt op een gemiddeld melkveebedrijf het inkomen jaarlijks met 20.000 euro.

‘Aan de onderhandelingstafels waren we onder de indruk van deze bedragen’, zegt Van Schaick. ‘Natuurlijk willen we werken aan verbeteren van dierwelzijn. Maar extra kosten moeten wel vergoed worden. We kunnen toch niet terug naar vroeger en ot-en-sienlandbouw nastreven die overeind wordt gehouden met belastinggeld? We moeten eerst maar eens goed onderzoeken of het wel echt kan.’ Daar is Elbert Roest het mee eens. Namens de convenantpartners heeft hij daarom een plan ingediend bij het demissionaire kabinet om via proefbedrijven, zogenoemde fieldlabs, nieuwe welzijnsconcepten te gaan toetsen. Daarvoor is komende jaren 43,5 miljoen euro nodig, denkt Roest. ‘Die proefbedrijven moeten kennis vergaren, uitzoeken hoe je bijvoorbeeld het beste kalveren bij koeien kunt houden. Hoe werkt dat nu in de praktijk? Als je iets onderzoekt, is er kans dat er ook wel eens iets mislukt, en daarvoor moeten de bedrijven worden gecompenseerd’, aldus Roest.

Daarnaast heeft de Tweede Kamer ingestemd met het opzetten van een Autoriteit Dierwaardige Veehouderij. Ook dat vindt Roest een goed idee. ‘Dat is een onafhankelijk adviesorgaan met deskundigen, die de overheid kunnen adviseren of de sector kan versnellen met het dierwaardiger maken van de stallen, of die adviseren dat een pas op de plaats verstandiger is.’

Ook Van de Ven vindt zo’n autoriteit sympathiek, maar verwacht dat zoiets niet zomaar is opgezet. ‘Je kunt het vergelijken met de Autoriteit Diergeneesmiddelen, de SDa, die adviezen geeft over antibiotica-inzet. Niemand twijfelt aan de kennis van dat instituut, dat kan zorgen dat een onderwerp minder politieke lading krijgt.’

Diergezondheid niet gelijk aan dierwelzijn

De contourenbrief van Adema geeft een inkijkje in hoe hij een dierwaardige veehouderij in 2040 voor zich ziet (zie kader pagina 7). Maar onderwerpen zoals kalf bij de koe

of stabiele familiegroepen lijken anno 2024 wel extreme vergezichten. ‘De balans is zoek’, stelt Van Schaick. ‘Zeker in het begin moesten we vaak uitleggen aan de onderhandelingstafel dat gezondheid en dierwelzijn niet altijd hand-in-hand gaan. Het gaat, zeker in de media, bij het onderwerp dierwaardigheid vooral over natuurlijk gedrag. Dat is eigenlijk een ethisch vraagstuk, maar het heeft wel de totale discussie gevormd. Neem de discussie over het kalf bij de koe: is het kalf daarbij daadwerkelijk beter af? Het ziet er mooi uit hoor, maar hoe zit het met de stress bij koe en kalf en de inzet van antibiotica? Daar weten we weinig van. We moeten aan de hand van onderzoek laten zien hoe dierwaardig zulke maatregelen zijn.’

Integrale aanpak noodzakelijk

Het toont volgens Roest goed aan dat er nog veel werk te verzetten valt. ‘In tegenstelling tot het Landbouwakkoord is het Convenant dierwaardige veehouderij niet geklapt’, meldt Roest hoorbaar trots. ‘We hebben op de pauzeknop gedrukt, omdat er geen overheid is om mee te onderhandelen. Maar we gaan achter de schermen wel gewoon verder. Ik ben er trots op dat we nog altijd met elkaar om tafel zitten. Alle partijen beseffen hoe belangrijk hun inbreng is om er samen uit te komen.’

Van de Ven stelt dat het verbeteren van het dierwelzijn slechts een van de vele uitdagingen is van de veehouderijsector. ‘Stallen aanpassen voor een beter dierwelzijn kan gevolgen hebben voor het milieu, de waterkwaliteit, de uitstoot. Daar moet ook oog voor zijn. Zijn we tevreden als het dierwelzijn een 10 krijgt en het milieu een onvoldoende? Of gaan we voor een 8 bij dierwelzijn en een 7 voor klimaat? Die integraliteit is belangrijk.’

Van de Ven is er wel van overtuigd dat er uiteindelijk een document met een gezamenlijke visie op tafel komt. ‘Er zullen dan vast partijen zeggen dat het einddoel niet ambitieus genoeg is, of dat het niet snel genoeg gaat. De kracht van het convenant is nu dat we als sector samen optrekken, dat we leren van elkaar. We moeten de gezamenlijke visie in de wet vastleggen. De verhoudingen in het kabinet kunnen in de toekomst zomaar weer anders komen te liggen.’ |